

BALTASAR GRACIÁN

W INTERPRETACJI
JEREMY'EGO ROBBINSA

SZTUKA ROZTROPNOŚCI

PODRĘCZNA WYROCZNIA

Tytuł oryginału: The Pocket Oracle and Art of Prudence

Tłumaczenie: Krzysztof Krzyżanowski

Projekt okładki: Jan Paluch

Materiały graficzne na okładce zostały wykorzystane za zgodą Shutterstock Images LLC.

ISBN: 978-83-246-9092-3

First published in 1647.

This translation first published by Penguin Books Ltd, London.

Translation and editorial matter copyright © Jeremy Robbins, 2011.

The moral right of the translator has been asserted. All rights reserved.

All rights reserved. No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording or by any information storage retrieval system, without permission from the Publisher.

Polish edition copyright © 2015 by Helion S.A.

All rights reserved.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiejkolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz Wydawnictwo HELION dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz Wydawnictwo HELION nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres

<http://sensus.pl/user/opinie/sztroz>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydawnictwo HELION

ul. Kościuszki 1c, 44-100 GLIWICE

tel. 32 231 22 19, 32 230 98 63

e-mail: sensus@sensus.pl

WWW: <http://sensus.pl> (księgarnia internetowa, katalog książek)

Printed in Poland.

- [Kup książkę](#)
- [Poleć książkę](#)
- [Oceń książkę](#)

- [Księgarnia internetowa](#)
- [Lubię to! » Nasza społeczność](#)

Spis treści

Baltasar Gracián	7
Jeremy Robbins	8
Podziękowania	9
Skróty	9
Chronologia	10
Wstęp	16
Życie Graciána i realia jego czasów	16
<i>Podręczna wyrocznia...</i> — styl i tematyka	20
Sztuka roztropności	35
Dodatkowe źródła informacji	55
Od autora przekładu na język angielski	57
Aforyzmy	59

61: *Sława w tym, co najlepsze:* szczególna rzadkość wśród licznych oblicz doskonałości. Żaden bohater nie może się obyć bez jakiegoś wzniosłego przymiotu;

mierność nigdy nie wzbudza aplauzu. Wybitność w ważnej dziedzinie uchroni Cię od powszechnej przeciętności i wyniesie Cię do rangi kogoś wyjątkowego. Osiągnięcie sławy w zwyczajnym zawodzie to zdobycie uznania w mało ważnej kwestii — im więcej przyjemności coś przynosi, tym mniejszy jest to powód do chluby. Status postaci wybitnej w wyższych sprawach jest oznaką władzy: budzi podziw i staje się źródłem sympatii.

62: *Działaj, korzystając z właściwych narzędzi.* Niektórzy pragną, by przeciętność wykorzystywanych przez nich narzędzi stanowiła dowód wyjątkowej subtelności ich umysłów. Ten niebezpieczny sposób szukania satysfakcji zasługuje na surową karę. Wartość ministra nigdy nie umniejsza wielkości jego przełożonego. Jest całkiem inaczej — uznanie związane z sukcesem kierowane jest pod adresem zwierzchnika, podobny proces zachodzi też podczas szukania winnego porażki. Rozgłos zawsze skupia się na przełożonych. Nie oznajmia on nigdy: „Ta osoba ma dobrych lub złych ministrów”, głosi natomiast: „Ta osoba dobrze lub źle dobrała podwładnych”. Dokonuj selekcji swoich ludzi i poddawaj ich próbom, gdyż to od nich będzie zależała nieśmiertelność Twojej reputacji.

63: *Doskonałość bycia pierwszym.* Jeśli dotyczy to jakiejś istotnej dziedziny, ma podwójne znaczenie. Gdy dwie osoby czy też rzeczy dorównują sobie w każdym względzie, bycie pierwszym pozwala zyskać ogromną przewagę. Nie brakuje ludzi, którzy w swoich dziedzinach byłiby wybitnymi osobowościami, gdyby ktoś wcześniej

nie zajął już tego miejsca. Sława jest przekazywana niczym majorat²³, a ten, który przychodzi pierwszy, zgarnia ją dla siebie; dla tych, którzy pojawili się później, zostają jedynie dyskusje nad resztkami, a niezależnie od tego, jak bardzo by się nie starali, nie zdołają rozwiązać ordynarnego wrażenia naśladownictwa. Wyjątkowe talenty zawsze znajdowały w subtelny sposób nowe metody zdobywania sławy — przynajmniej dopóki zdrowy rozsądek zapewniał poręczenie takim próbom. Człowiek obdarzony mądrością zagwarantuje sobie miejsce w annałach opisujących wybitnych ludzi dzięki oryginalności podejmowanych przez siebie starań. Niektórzy wolą być pierwszymi w czymś drugorzędnym niż drugimi w tym, co pierwszoplanowe.

64: *Wiedz, w jaki sposób oszczędzać sobie zmartwień.* Unikanie przygnębienia jest korzystne, choć wymaga zdrowego rozsądku. Roztropność chroni przed wieloma takimi sprawami: to Lucyna²⁴ sprzyjającego losu, a zarazem szczęścia. Nigdy nie przekazuj złych wieści, a tym bardziej ich nie przyjmuj. Powinieneś zaryglować swoje drzwi przed takimi wiadomościami, chyba że przynoszą one jakieś wytchnienie. To, co słyszą niektórzy ludzie, jest

²³ *Sława jest przekazywana:* Gracián postanowił zwiększyć wrażenie wywoływane przez ten aforyzm na wykształconych czytelnikach, do których kierował te słowa — zilustrował swój pogląd odwołaniem do terminu *mayorazgo*, a więc systemu, za sprawą którego dziedziczone majątki ziemskie przekazywane były pierwotnemu potomkowi rodu, a reszta dzieci otrzymywała bardzo niewiele lub wręcz nie dostawała niczego.

²⁴ *Lucyna:* rzymska bogini narodzin.

wypaczone, gdyż do ich uszu docierały jedynie słodkie pochlebstwa; inni mieli kontakt tylko z goryczą plotek; są też i tacy, którzy nie potrafią żyć bez codziennej dawki nieprzyjemności tak jak Mitrydates bez porcji trucizny²⁵. Chęć wzięcia na swoje barki życiowego problemu tylko po to, by sprawić komuś przyjemność, jest postępowaniem sprzecznym z instynktem samozachowawczym, nawet jeśli chodziłoby tu o kogoś bliskiego. Nigdy nie należy grzeszyć przeciwko własnemu szczęściu, by zapewnić radość komuś, kto udziela rad, ale trzyma się na uboczu. W każdej sytuacji, w której obdarzenie kogoś przyjemnością ściąga na Ciebie zgryzotę, dobrze jest wiedzieć, że lepiej przysporzyć teraz takiej osobie zmartwień, niż zmagać się z nimi samemu w przyszłości, gdy sprawa stanie się niemożliwa do rozwiązania.

65: *Wyjątkowo dobry gust.* Dobry smak można rozwijać podobnie jak pomysłowość. Doskonałe zrozumienie jest czynnikiem potęgującym apetyt pragnień, a tym samym radość z posiadania. Wzniosłość czyjegoś gustu ujawnia rozmiary talentu tej osoby. Tylko wyjątkowy obiekt zdoła zadowolić wybitny umysł; podobnie jak duże kęsy pozwalają zaspokoić duży apetyt, tak i podniosłe zagadnienia przeznaczone są dla wysublimowanych osób. Wyrobiany gust napełnia bojaźnią nawet najbardziej wzniosły materiał, a ten absolutnie doskonały traci swoją pew-

²⁵ *Nie potrafią żyć [...] bez porcji trucizny:* Mitrydates VI Eupator, król Pontu, przyjmował codziennie truciznę, aby uodpornić się w ten sposób na jej działanie (patrz: np. Pliniusz Starszy, *Historia naturalna*, XXV 5 – 6).

ność siebie. Wyjątkowe zdolności spotyka się rzadko, warto więc oszczędzać uznanie. Gust można rozwijać dzięki obcowaniu z innymi ludźmi, a zyskuje się go poprzez ciągle używanie: natrafienie na kogoś obdarzonego doskonałym smakiem to wyjątkowo szczęśliwy traf. Nie należy jednak wyrabiać sobie nawyku podchodzenia do wszystkiego z niechęcią. Takie zachowanie jest przejawem głupiego posunięcia się do skrajności, a staje się podwójnie obrzydliwe, jeżeli jest tylko pozą, a nie naturalnym usposobieniem. Niektórzy chcieliby, żeby Bóg stworzył jeszcze jeden świat i odmienną doskonałość, zaspokajając w ten sposób ich wygórowane wyobrażenia.

66: *Upewnij się, że uzyskasz pozytywne rezultaty.* Niektórzy bardziej skupiają się na zajmowaniu się sprawami we właściwy sposób niż na osiągnięciu celu — ujmą związana z porażką przeważa jednak nad zasługami wynikającymi z takiej pilności. Ten, kto zwycięża, nie musi się tłumaczyć²⁶. Większość ludzi nie dostrzega precyzyjnie okoliczności, widzą oni jedynie dobre lub złe rezultaty — nie straci więc reputacji ten, kto osiąga swoje cele. Zakończenie zwieńczone sukcesem pokrywa wszystko pożąta, nawet jeśli użyto przy okazji niewłaściwych środków²⁷.

²⁶ *Ten, kto zwycięża, nie musi się tłumaczyć:* patrz: Tacyt, *Dzieje*, księga IV, 14.

²⁷ *Niewłaściwe środki:* rozważania na temat wykorzystanych środków i rezultatów końcowych mogły w czasach Gracjana przywołać na myśl jedną z najbardziej kontrowersyjnych koncepcji Machiavellego: „Kiedy ludzie oceniają czyjeś dokonania, biorą pod uwagę ostateczne rezultaty — w szczególnej mierze

To oznacza, że jeśli postępowanie wbrew otrzymanej mądrości jest jedyną drogą pozwalającą uzyskać pozytywne rezultaty, staje się ono przejawem rozsądku.

67: *Wybieraj zajęcia, które są cenione.* Większość spraw zależy od zapewnienia innym zadowolenia. Szacunek jest dla doskonałości tym, czym Fawoniusz²⁸ dla kwiatów: oddechem i życiem. Istnieją zajęcia cieszące się powszechnym poważaniem oraz prace, które choć ważniejsze, pozostają dla uznania całkowicie niewidoczne. Te pierwsze zyskują przychyłność ludzi, gdyż odbywają się

dotyczy to władców, którzy nie tłumaczą się ze swoich czynów. Jeżeli przywódca robi więc to, co konieczne, by zdobyć i utrzymać władzę, jego metody zawsze będą uznawane za honorowe, będą też wzbudzać powszechne uznanie. Przychyłność tłumu można zyskać dzięki pozorom oraz ostatecznym rezultatom” (patrz: Niccolò Machiavelli, *Księżę*, rozdział XVIII). Koncepcja wykorzystywania celu do usprawiedliwiania użytych środków była w Hiszpanii otwarcie potępiana — patrz np. Diego de Saavedra Fajardo (1584 – 1648), *Idea de un principe político cristiano* (1640 – 1642), 43. Niezależnie od tego faktu większość przeciwników filozofii Machiavellego zajmowała stanowisko, w myśl którego niektóre formy podstępu były dopuszczalne, jeżeli czegoś takiego wymagało dobro kraju — w ten sposób w milczący sposób akceptowano stosowanie celu do uświęcania środków, które w innych okolicznościach byłyby niemożliwe do przyjęcia. Gracián włączył się tutaj do pełnej napięcia dyskusji, a punktem wyjścia było dla niego wyrażenie przestrogi przed byciem drobiazgowym w kwestii wykorzystywanych środków, gdyż może to doprowadzić do utraty z oczu samego celu.

²⁸ *Fawoniusz*: rzymski bóg zachodniego wiatru.

na oczach wszystkich; te drugie, chociaż lepsze i bardziej elitarne, pozostają ukryte i niezauważane; są podziwiane, ale nie budzą sympatii. Najsławniejszymi monarchami są ci, którzy odnoszą zwycięstwa, dlatego też królowie Aragonii zdobyli uznanie jako wojownicy, zdobywcy i wspaniałomyślni władcy²⁹. Człowiek wybitny powinien zajmować się tym, co wszyscy będą mogli zobaczyć i z nim dzielić. W ten sposób dzięki powszechnemu uznaniu może zyskać nieśmiertelność.

68: *Spraw, by inni Cię zrozumieli.* Takie postępowanie nie jest lepsze od skłonienia ludzi do pamiętania, gdyż zrozumienie jest lepsze od zapamiętywania. Czasem będzie trzeba coś komuś przypomnieć, innym razem — doradzić. Niektórzy nie robią rzeczy, które dojrzały już do zrobienia, gdyż nie dostrzegają tego faktu — przyjazna porada powinna im pomóc dostrzec zalety przystąpienia do działania. Jedną z najważniejszych cech umysłu jest to, że jest on w stanie zrozumieć istotne rzeczy. Brak świadomości tego faktu sprawia, że liczne sukcesy pozostają niezauważone. Pozwól, by człowiek dysponujący spostrzeżeniami dzielił się nimi, a ktoś pozbawiony takiej wiedzy starał się ją znaleźć — niech pierwsza z tych osób postępuje ostrożnie, a druga dyskretnie, a nadarzy się okazja, by przekazać dalej wiedzę. Taka subtelność jest konieczna, gdy w grę wchodzi interes osoby przekazującej rezultaty

²⁹ *Wojownicy, zdobywcy i wspaniałomyślni władcy*: jest to aluzja Graciána do Jakuba I Zdobywcy (1208 – 1276) oraz Alfonsa V Aragońskiego (1396 – 1458).

swoich obserwacji. Jeśli to nie wystarczy, okaż takt i bądź bardziej bezpośredni: kiedy usłyszysz „nie”, postaraj się umiejętnie osiągnąć „tak”, gdyż często bywa tak, że czegoś nie udaje się uzyskać tylko dlatego, że nikt nie podjął stosownych prób.

69: *Nie poddawaj się ordynarnym nastrojom.* Człowiek wybitny to ktoś, kto nigdy nie ulega przelotnym zachciankom. Dobrze jest zastanowić się nad sobą, by zrozumieć swoje rzeczywiste usposobienie i móc je uprzedzić czy nawet podążyć w stronę przeciwnej skrajności, osiągając tym samym wymaganą przez poczucie moralności równowagę pomiędzy naturą a sztuką³⁰. Zrozumienie siebie jest pierwszym krokiem w pracy nad sobą. Czasem spotyka się wyjątkowo osobliwych ludzi, którzy zawsze znajdują się w szponach któregoś ze swoich nastrojów przychodzących po sobie jeden za drugim. Takie osoby tkwią w grzęzawisku sprzeczności, nieustannie wleczone gdzieś przez ten ordynarny nieład. Tego rodzaju ekscesy nie tylko szkodzą ich woli, ale również osądom, zniekształcając zarówno pragnienia tych osób, jak również ich zdolność rozumienia.

70: *Wiedz, w jaki sposób odmawiać.* Nie na wszystko trzeba się zgadzać, nie należy też spełniać prośb każdej napotkanej osoby. Zdolność do odmawiania jest tak samo ważna jak umiejętność godzenia się na coś — koniecznie powinny to zrozumieć osoby znajdujące się

³⁰ *Poczucie moralności. synteresis*: termin, który został omówiony w przypisie numer 9.

u władzy. Istotne jest tutaj Twoje zachowanie: odmowa jednej osoby ceniona jest wyżej niż zgoda kogoś innego, ponieważ ozdobione pozłotą „nie” sprawia więcej przyjemności niż bezceremonialne „tak”. Nie brakuje osób, które zawsze są gotowe odmówić i nadają wszystkiemu cierpki posmak. „Nie” stanowi zawsze ich pierwszą reakcję, a chociaż później na wszystko się zgadzają, nikt ich nie szanuje, gdyż początkowa negatywna odpowiedź pozostawia po sobie niesmak. Odmowa nie powinna być natychmiastowa; pozwól, by Twój rozmówca stopniowo godził się z rozczarowaniem. Nie należy również odrzucać prośb w sposób kategoryczny, gdyż osoba zależna od Ciebie porzuci wtedy wszelką nadzieję. Zawsze pozwól sobie na pozostawienie kilku okruszków nadziei, by złagodzić gorycz odmowy. Niechaj uprzejmość rekompensuje brak przychylności, a gładkie słówka — brak czynów. „Tak” i „nie” można wypowiedzieć szybko, ale wcześniej trzeba się dobrze zastanowić³¹.

³¹ *Wiedz, w jaki sposób odmawiać [...] wcześniej trzeba się dobrze zastanowić*: w pierwszym opublikowanym żywocie świętego Ignacego Loyoli (wydanie łacińskie pochodzi z roku 1572, wydanie hiszpańskie pojawiło się w roku 1583) Pedro de Ribadeneira (1526 – 1611) stwierdził, że umiejętność odmawiania była jednym z zagadnień, na które założyciel zakonu jezuitów kładł szczególny nacisk (patrz: *Life of Ignatius de Loyola*, V, 11). Patrz również: Pedro de Ribadeneira, *Ignatius' Way of Governing*, 3, 4, a także Luís Gonçalves da Câmara, *Memoriale czyli diariusz o św. Ignacym Loyoli*, 236b i 281b.

71: *Unikaj braku równowagi oraz niekonsekwencji w swoich czynach:* nieważne, czy miałyby one wynikać z Twoich skłonności, czy też byłyby wynikiem świadomego wyboru. Człowiek obdarzony rozsądkiem zawsze zachowuje się jednakowo we wszystkich obszarach doskonałości, gdyż takie postępowanie jest oznaką inteligencji, a odejście od tej zasady może wynikać jedynie z wymogów konkretnej sytuacji. Tam, gdzie w grę wchodzi zdrowy rozsądek, różnorodność jest czymś niepożądanym. Niektórzy ludzie zmieniają się każdego dnia; są niekonsekwentni w swoim rozumowaniu, nieustannym przekształcaniom podlega też ich wola oraz towarzysząca im przychyłność losu. Odrzucają dziś to, co zaakceptowali wczoraj, wiecznie podkopując własną reputację i dyskredytując cudze opinie na własny temat.

72: *Osoba pełna zdecydowania.* Kiepska realizacja planu jest mniej szkodliwa niż niezdecydowanie. Jeśli coś znajduje się w ruchu, sprawy pogarszają się w mniejszym stopniu niż wtedy, kiedy wszystko stoi w miejscu. Nie brakuje na świecie niezdecydowanych ludzi, których ktoś musi pchnąć do działania. Takie osoby prawidłowo oceniają sytuację, więc ich niezdecydowanie niejednokrotnie wynika nie tyle z wewnętrznego rozdarcia, ile z bezwładu. Piętrzenie trudności traktowane jest często jako przejaw pomysłowości, choć jeszcze bardziej kreatywne jest wynajdowanie dróg pozwalających ominąć problemy. Inne osoby obdarzone wspaniałym i stanowczym osądem nie pozwalają, by coś je powstrzymało. Tacy ludzie urodzili się do wielkich zadań, ponieważ dzięki sprawnemu

rozumowaniu mogą bezzwłocznie przechodzić do działania i odnosić sukcesy. Wszystko zostaje natychmiast doprowadzone do końca, a kiedy ktoś taki upora się już z jednym światem³², ma jeszcze czas, by zająć się kolejnym. Gdy takim ludziom sprzyja los, z wielką pewnością siebie podejmują dalsze działania.

73: *Naucz się stosować uniki.* To metoda ucieczki stosowana przez ludzi obdarzonych rozsądkiem. Wykorzystując urok błyskotliwego powiedzenia, potrafią oni znaleźć drogę wyjścia nawet z najbardziej zagmatwanego labiryntu. Unikają najtrudniejszych konfrontacji, sięgając po uśmiech; to właśnie na tym opierała się odwaga najwybitniejszego spośród wielkich kapitanów³³. Zmiana tematu to uprzejma metoda przekazania odmowy, a trudno znaleźć lepszy przykład ostrożności niż ukrycie faktu dostrzeżenia tej taktyki.

³² *Kiedy ktoś taki upora się już z jednym światem:* przypuszczalnie jest to odniesienie do Ferdynanda II Aragońskiego (1452 – 1516), który w 1492 r. podbił muzułmański Emirat Granady oraz sfinansował wyprawę Kolumba, której efektem było odkrycie Ameryki.

³³ *Najwybitniejszy spośród wielkich kapitanów:* wspomniana postać to Gonzalo Fernández de Córdoba (1453 – 1515) nazywany Wielkim Kapitanem — dowodził on wojskami Królów Katolickich, a więc Ferdynanda II Aragońskiego oraz Izabeli I Kastylijskiej (1451 – 1504), odbił również dla Hiszpanów Królestwo Neapolu z rąk Francuzów.

74: *Nie bądź osobą, z którą nie można sobie poradzic.* Najdziwsze zwierzęta najłatwiej znaleźć na najgęściej zaludnionych obszarach. Nieprzystępność to przywara osób o niskiej samoświadomości — ludzi, których charakter zmienia się wraz z dostępowaniem zaszczytów. Zaczynanie działań od obrażania innych nie jest najlepszą metodą zdobywania szacunku. Jakież widok stanowią takie niezdolne bestie, które balansują nieustannie na krawędzi niestosownego okrucieństwa! Ich nieszczęśni podwładni udają się na rozmowę z nimi tak, jakby ruszali do walki z tygrysem, uzbrojeni w podobnej mierze w ostrożność, jak i w obawy. Chcąc znaleźć się na szczycie, te potwory sprawiały wszystkim przyjemność; po zdobyciu upragnionej pozycji chcą wyrównać rachunki, czeplając się każdego. Ze względu na zajmowane przez siebie stanowiska osoby te muszą się kontaktować z wieloma ludźmi, ale ich szorstkość czy też arogancja sprawia, że stają się one nieprzystępne. Kulturalną metodą ukarania ich jest zostawienie ich samym sobie i pozbawienie ich zdrowego rozsądku, jaki zapewnia kontakt z otoczeniem.

75: *Wybierz bohaterski wzorzec, a następnie staraj się mu dorównać, choć niekoniecznie oznacza to naśladownictwo.* Wokół nas nie brakuje przykładów wielkości czy też żywych legend. Wybierz najlepszy wzorzec ze swojej dziedziny, ale nie staraj się go naśladować, spróbuj go za to przewyższyć. Aleksander, płacząc nad grobem Achillesa, nie ronił łez nad losem tego herosa, rozpacział natomiast nad tym, że sam jeszcze nie osiągnął powszech-

nej sławy³⁴. Nic tak nie pobudza ambicji jak echa cudzej sławy: rozbijają one w pył zazdrość i prowokują do szlachetnych czynów.

³⁴ *Aleksander płacząc [...] nie osiągnął powszechnej sławy*: jak odnotowali Romera-Navarro (s. 158) oraz Blanco (s. 144), Gracián połączył tutaj dwa oddzielne wydarzenia — moment, w którym Juliusz Cezar zapłakał przed posągiem Aleksandra (Swetoniusz, *Żywoty cesarów*, księga I, VII), oraz chwilę, w której Aleksander oddał cześć grobowi Achillesa (Plutarch, *Żywoty sławnych mężów*, Aleksander, XV).

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA

 Helion SA

PODRĘCZNA WYROCZNIA

Baltasar Gracián był jezuickim mnichem i jednym z najważniejszych pisarzy XVII-wiecznej Hiszpanii. Jako człowiek światły i wykształcony miał okazję obserwować i analizować imponujący rozwój, a następnie stopniowy upadek swojego kraju. Był blisko sfer rządzących, a jednocześnie pozostał otwarty na ludzi. Pozostawił po sobie wiele tekstów, które zaskakują przenikliwością i uniwersalnością przekazu. Jednym z najsłynniejszych jest ten, który dziś trafia w Twoje ręce.

Oto stworzony ponad 350 lat temu zbiór 300 pomysłowych, zmuszających do refleksji aforyzmów. Zebrane tu maksymy zostały napisane tak, by służyć jako przewodnik po życiu. Sprawdź, co Gracián ma do powiedzenia, i odkryj, jak dbać o to, by los Ci sprzyjał. Dowiedz się więcej na temat zalet ostrożności i rozwijania dobrego smaku, a także naucz się odmawiać, kiedy trzeba. Pozwól sobie wskazać bezcelowość narzekania i zdobądź wiedzę, która umożliwi Ci kontrolowanie własnych namiętności. Baltasar Gracián chciał, by te pragmatyczne aforyzmy były wyzwaniem dla umysłu. Miał jednak świadomość tego, że tylko nieliczni będą potrafili zastosować je w praktyce.

Niniejsza książka jest interpretacją dzieła Baltasara Graciána, która znacząco różni się od wydanej wcześniej *Sztuki doczesnej mądrości*. Tłumaczenie na język angielski, wstęp oraz przypisy — Jeremy Robbins.

OSOBOWOŚĆ ODNOWA

Nr katalogowy: 26205

Księgarnia internetowa:
<http://sensus.pl>

Zamówienia telefoniczne:

0 801 339900

0 601 339900

 sensus

Sprawdź najnowsze promocje:

• <http://sensus.pl/promocje>

Książki najchętniej czytane:

• <http://sensus.pl/bestsellery>

Zamów informacje o nowościach:

• <http://sensus.pl/nowosci>

Hellon SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: sensus@sensus.pl
<http://sensus.pl>

Cena 34,90 zł

ISBN 978-83-246-9092-3

9 788324 690923